

LEVEN VOLTOOID, DISCUSSIE GESLOTEN?

Job de Haan

'Het is mijn inzet om de steeds sterkere tendens om iedere maatschappelijke kwestie te reduceren tot een rekensom tegen te gaan. We weten van alles de prijs, maar van bijna niks de waarde', zei Jesse Klaver toen hij in 2015 Bram van Ojik opvolgde als fractievoorzitter van GroenLinks. Er zijn waarden waar geen prijskaartje aan gehangen kan worden, waarden die in de politieke realiteit het onderspit dreigen te delven, indachtig de dichtregel: Alles van waarde is weerloos (Lucebert). Zo'n waarde is zeker het levenseinde van de mens, op welke manier het zich ook aandient. En na de geruchtmakende rechtszaak over euthanasie bij dementie, zal dit thema de komende tijd actueel blijven in de discussie over Voltooid Leven. Pia Dijkstra (D66) komt begin 2020 zelf met een wetsvoorstel.

Ook binnen GroenLinks zal hierover het debat gevoerd moeten worden, nu het partijbestuur de speerpunten voor het volgende verkiezingsprogramma gaat inventariseren. Maar ik ben daar allerminst gerust op. Toen ik namelijk zocht wat in het huidige verkiezingsprogramma daarover staat, las ik in de 78(!) pagina's van het document, slechts de volgende regels:

'Mensen die vinden dat hun leven voltooid is kunnen, ook als er geen sprake is van ondraaglijk en uitzichtloos lijden in medische zin, een waardig einde aan hun leven maken. Zij kunnen hierbij een beroep doen op professionele stervensbegeleiders.'

Het gaat hier over een vraagstuk van leven en dood, zonder dat er sprake is van een medische calamiteit en dat wordt dan in twee zinnen afgedaan? Inmiddels heb ik tientallen bijdragen over dit onderwerp in de media voorbij zien komen, maar GroenLinks schitterde vooral door afwezigheid. Of heeft men besloten: dit stokpaardje van D66 mogen zij zelf berijden en omdat wij denken dat hun voorstel progressief is, sluiten ons wij erbij aan? Eén voordeel: je hoeft er dus ook niet meer over na te denken.

Ik vind dat een laakbare standpuntbepaling en pleit voor (her) opening van de interne partijdiscussie. Ik noem daarvoor drie redenen:

- a. principieel: het is een verworven recht dat niemand een ander de wet mag voorschrijven als het gaat om zijn eigen leven (autonomie). Maar dat recht op zelfbeschikking is niet absoluut. Zie alleen al de paradoxale redenering van de voorstanders waarin tegelijk met het beroep op die zelfbeschikking een beroep wordt gedaan op de overheid (wetgeving) en op de arts (uitvoering). Bovendien: een mens leeft niet voor zichzelf alleen, al heeft een groot deel

van de kwetsbare burgers wel dat gevoel. In het gedegen (promotie)onderzoek door Els van Wijngaarden (Voltooid Leven, 2016) concludeert zij dat we niet de doodswens, maar de mogelijke ontstaansgrond ervan centraal moeten stellen. Dus: niet een Waardig Levenseinde (D66), maar een Waardige Levensavond.

- b. praktisch: het voorstel van D66 zorgt voor een ongewenst psychologisch effect op (veelal oudere) mensen die grotendeels afhankelijk zijn van of aangewezen op anderen. Zij zullen zich gaan afvragen of zij niet overbodig zijn, alleen nog maar dankbaar voor alle hulp, zelf geen bijdrage meer leveren, kortom of hun leven niet voltooid is. En bedenken ze dat niet zelf dan is daar het risico dat hun omgeving hen daar wel op zal wijzen uit eigenbelang of door de druk van het maatschappelijk belang (kosten ouderenzorg).
- c. partijpolitiek: waarom gedraagt GroenLinks zich als bijwagen van D66, en niet indachtig de eigen uitspraken van Jesse Klaver? Bovendien: wie straks wil gaan meeregeren zal zeker te maken krijgen met het CDA. Uitgerekend deze partij publiceerde recent een stevig discussierapport met de volgende passage, waar ik als GroenLinkser trots op zou zijn:

'Lichamelijk gebrek en sociaal isolement zetten in andere levensfasen ons aan tot betrokkenheid op elkaar. Waarom zou dat voor de laatste levensfase niet gelden? Zorg is niet in de eerste plaats een medische handeling, product of pil, maar een betekenisvolle relatie. In de tweede plaats wordt het menselijk leven gezien als een vorm van rationele zelfbeschikking. Het leven lijkt aan meetbare proporties en functionaliteit te moeten voldoen om menswaardig te zijn.

De waardigheid van de mens wordt echter niet bepaald door wat hij kan, maar is met het bestaan als mens gegeven. Hoogbejaarde ouderen helpen ons bij uitstek om te oefenen in de omgang met de imperfectie van het leven en de kunst van het loslaten. Deze thema's horen immers niet alleen bij de ouderdom, maar tekenen in meer of mindere mate het hele leven. De waardigheid van ouderen vereist dat we naar hen omzien en ook naar hen ópzien. Dat maakt zowel ouderen als jongeren humaner.'

Leven voltooid, discussie geopend.

Job de Haan is bestuurslid van De Linker Wang